

inheemse organisaties, ook van verscheidene die door het gouvernement als bij uitstek loyaal waren beschouwd. Het gouvernement en de meerderheid van de Volksraad hadden al die reacties niet voorzien.

Beide redden zich aldus uit de moeilijkheden dat de Volksraad een van inheemse zijde ingediend initiatiefvoorstel aannam waarbij de 'wilde scholen'-ordonnantie tijdelijk buiten werking werd gesteld, dat het gouvernement, hiermee accoord gaande, een gewijzigde ontwerp-ordonnantie aan de Volksraad voorlegde welke niet meer was dan een herhaling van de in '23 getroffen regeling, dat de Volksraad het nieuwe ontwerp goedkeurde nadat er nog de aanvullende wijziging in was aangebracht dat de nieuwe ordonnantie niet op onderwijs aan volwassenen van toepassing zou zijn, en dat het gouvernement de nieuwe ordonnantie op 1 januari '34 van kracht liet worden.

Op deze gebeurtenissen terugziende sprak de Australische historicus John Ingleson in '79 van '*a crucial victory*' voor de inheemse nationalistische beweging. Eind '33 werden namelijk alle inheemse politieke partijen die voor de onafhankelijkheid van Indonesië waren opgekomen, onderdrukt en nadien waren het, aldus Ingleson, '*the thousands of national schools that kept alive and promoted the national ideals for which these parties had stood.*'¹

Dit lijkt ons niet juist gezien: het is twijfelachtig of de oorspronkelijke 'wilde scholen'-ordonnantie zou hebben geleid tot ingrijpen tegen de '*national schools*' welke Ingleson op het oog had, en als die '*national schools*' al te duidelijk de politieke idealen van de non-coöperatoren beleden, dan werden zij, omdat zij 'rust en orde' in gevaar brachten, wel degelijk gesloten. Dat evenwel de inheemse beweging voor haar gevoel een overwinning had behaald, beamen wij: een overwinning dan zowel op de meerderheid van de Volksraad als op het gouvernement – er was een ordonnantie uitgevaardigd en breed verzet in de inheemse wereld had er toe geleid dat zij door een gewijzigde was vervangen waartegen geen bezwaar was gemaakt.

★

Het kwam in de jaren '30 tot nog een tweede ontwerp-ordonnantie waarmee het gouvernement zich grote moeilijkheden op de hals haalde.

¹ John Ingleson: *Road to exile. The Indonesian Nationalist Movement 1927-1934* (1979), p. 207.